

ANN FRÖSSÉN

MARE ANIMAE

MARE ANIMAE

NORDOST GRAFISKA
e-mail nordost@online.idg.se

VI GÖR JOBBET - HELA VÄGEN!

REKLAMBYRÅ • DIGITAL REPRO • EGET TRYCKERI

- ▲ Kontorstrycksaker
- ▲ Foldrar och broschyrer
- ▲ Företagspresentationer
- ▲ Böcker och affischer
- ▲ Kundtidningar mm

Behöver ni hjälp med original, textmanus, layout, bildinläsning, rippning, eller kanske en helt ny företagsprofil, kontakta oss!

e-mail rosers@swipnet.se

Centralvägen 2-4, 194 82 Upplands Väsby
Tel 08-590 776 10, Fax 08-590 776 11

Foto

Målningar *Per Myrehed*

Ingrid Nilsson, Malmö Museer

Interiörer *Ann Frössén*

Johan Jonsson, Sjöhistoriska Museet, Stockholm

Exteriörer *Ann Frössén*

Kjell Åke Nilsson

Christoffersen, Orlogsmuseum, Köpenhamn

Ateljebild *Kjell Åke Nilsson*

Porträtt *August Taube*

Översättningar *Ole Lisberg Jensen*

Nicholas Ellis

Grafisk form *©Marie Pennbro och Ann Frössén 1998*

Original *Marie Pennbro, Nordost Grafiska*

Tryck *Rosersbergs Tryckeri*

ISBN 91-630-6427-8

Ann Frösséns utställning *MARE ANIMAE*, som visats på ett stort antal sjöfartsinriktade museer runt Östersjön, kommer under våren och sommaren 1998 till Marinmuseet i Karlskrona och Orlogsmuseet i Köpenhamn.

Utställningens tema, *MARE ANIMAE*, själens hav, är ett annat hav än det museer vanligen sysslar med. Men det finns många berörningspunkter. Liksom världshaven gömmer den mänskliga själen fortfarande på hemligheter och överraskningar. Vi har väl alla inom oss känt både stormande och spegelblanka hav, känt upprördhet och stillhet, hot och trygghet.

Ann Frösséns bilder inbjuder till spänande associationer kring yttre och inre tillstånd.

Ann Frösséns udstilling *MARE ANIMAE*, der har været vist på et stort antal sejartsmuseer ved Østerseen, vil forår og sommer 1998 komme til Marinmuseet i Karlskrona og Orlogsmuseet i København.

Udstillingens tema, *MARE ANIMAE*, sjælens hav, er en anden slags hav end det museerne normalt beskæftiger sig med. Men der findes mange berøringspunkter. Ligesom verdenshavene gemmer også menneskesjælen stadigvæk på hemmeligheder og overraskelser. Alle har vi vel i vores indre felt storm og stille, følt ophidselse og stillehed, trivsel og tryghed.

Ann Frösséns billeder indbyder til spændende associationer mellem den ydre og indre tilstand.

Ann Frösséns paintings have been shown at many of the Naval and Maritime Museums in the countries surrounding the Baltic, and during the Spring and Summer of 1998 her work will be exhibited at the Naval Museums in Copenhagen and Karlskrona, respectively.

The theme of her exhibition is entitled *MARE ANIMAE*, or The Inner Sea, the intention of which is to reveal an aspect of the Sea not usually presented at such Museums, while at the same time demonstrating that two completely different perceptions of the sea can be seen to have much in common. Both the Seas of our planet and the human soul contain a riches of the secret and the unexpected, for who has not at some time experienced the inner storm, the peace of mirror-calm waters, felt indignation and tranquillity, been exposed to menace or found comfort in a safe haven.

Ann Frösséns paintings encourage the beholder to partake in an imaginative union of the outer and inner expression of the human condition.

Tom Ohlsson
Marinmuseum, Karlskrona

Ole Lisberg Jensen
Orlogsmuseet, København

Vatnet i världshaven cirkulerar i djupled. Det är ett långsamt kretslopp som har stor betydelse för klimatet på jorden.

Ur Det eviga vandrante vattnet, Naturvetenskapliga Forskningsrådets Årsbok 1995.

Vandet i verdenshavene cirkulerer vertikalt. Det er et langsomt kredsløb som har stor betydning for klimaet på jorden.

Fra Det evige vandrante vattnet, Naturvetenskapliga Forskningsrådets Årsbok 1995.

The waters of the seas and oceans on the planet circulate vertically from the deep. It is a slow-moving cycle which is of considerable importance for the climate on Earth.

Extract from The eternally wandering waters, in the 1995 yearbook of the Swedish Natural Science Research Council.

Dagen innan utställningen öppnade i Rostock 1996

Dagen før utstillingen åbnede i Rostock 1996

The day before the opening in Rostock 1996

Kvällen närmar sig och jag går ut på akterdäck. Mötet nu havet för första gången. Under hela resan skall jag aldrig tröttna på att studera dess oändligt skiftande uttryck. Nu: en silver-skimrande yta, minnet av smält bly, ytan just innan den stelnade till soldater. Havet; väldigt - bläckfärgat. Fem stora vågor bryts långt borta, knapt synliga, som ett svagt vitt skum.

Himlen och havet tycks som två likvärdiga storheter. Elementens renhet: luft möter vatten. Molnen tunga och mörka glider långsamt över en djupblå himmel, pelare av månljus vid horisonten lyser upp fläckar av långsamma, kraftiga vågrörelser. Så öppnar sig himlen och månen lyser som ett brinnande silverklot och en autostrada av vitt gnistrande ljus lyser med ens upp den svarta vattenmassan. För några ögonblick tycks havet lätt, svavande för att åter sjunka ner i dystert mörker när molnen sluter sig, och rullar bort mot horisonten, mot Afrika; någonstans där borta ligger Namibia, förmodlingen skelettkusten, berömt för sina skeppsvrak och elefantkyrkogårdar.

Havet är nu ogenomträngligt, massivt - som trögflytande tjära.

Genom det runda hyttfönstret syns en apelsinfärgad kvällshimmel och svarta, tjocka moln driver över havet som nu tycks ha en större densitet, trögare - som olja. En båt syns på avstånd. För första gången får vi sällskap. Ett annat ljus i natten ger plötsligt perspektiv åt vår egen utsatthet.

Vaknar mitt i natten av det svaga, susande ljudet av roret som läggs om. Båten ändrar kurs någonstans ute i det blåsvarta.

Tidigt på morgonen ser jag en grupp flygfiskar tätt över vattenytan, påminner om uppdragna leksaker.

Havet tycks nu blygrått. En oändlig variation av nyanser och skiftningar. Skummet har en turkos, närmast marmorera yta, och det ser ut som om fartyget lämnar efter sig en svagt grönfärgad trädgårdsgång.

Himlen är ljust babyblå fyllt med moln som lätt rökpuffar.

Ur *Den sista ön* av Kristian Petri,
Bonnier Alba 1994.

Aftenen närmar sig och jeg går ud på agterdækket. Jeg møder nu havet for første gang. Under hele rejsen vil jeg ikke blive træt af at studere dets uendelige skiftende udtryk. Nu: en salvglistrende overflade, mindet af smeltet bly, overfladen lige før den stærknede til soldater. Havet vældigt - blækfarvet. Fem store bølger brydes langt borte, knapt synligt med et svagt hvidt skum.

Himlen og havet ser ud som to ligeværdige storheder. Elementernes renhed: luft møder vand. Tunge og mørke skyer glider langsomt over en dybblå himmel, pilere af månelys ved horisonten oplyser områder af langsomme kraftige bølger i bevægelse. Så åbner himlen sig og månen lyser som en brændende selvkloede og en autostrada af hvidt gnistrende lys oplyser pludselig den sorte vandmasse. I løbet af nogle øjeblikke ser havet ud som let svævende, før atter at synke ned i dystert mørke, når skyerne lukker sig og ruller bort mod horisonten, mod Afrika; Et eller andet sted derude ligger Namibia, formodentlig skeletkysten, berømt for sine skibsvrak og elefantkirkegårde.

Havet er nu uligennemtrængeligt, massivt - som trægt, flydende tjære.

Gennem det runde koeje kan man se en appelsinfarvet aftenhimmel, og sorte tykke skyer driver over havet, som nu ser ud til at have en større densitet, tyktflydende som olje. En båd ses på afstand. For første gang får vi selskab. Et andet lys i natten giver pludselig perspektiv til vor egen ensomhed.

Jeg vågner midt om natten af den svage, susende lyd af roret, der bliver lagt om. Båden ændrer kurs et eller andet sted ude i det blåsorte.

Tidligt om morgenen ser jeg en gruppe flyvefisk tæt over vandoverfladen. De påmindes om uptrukne legesager.

Havet ser nu blygråt ud. En uendelig variation af nuancer og skiftninger. Skummet har en tyrkis nærmest marmorert overflade og det ser ud som om skibet lægger en svagt grønfarvet havegang bag sig.

Himlen er lyst babyblå fyldt med skyer som lette stævugler; soldis.

Uddrag af Kristian Petri: *Den sista ön*,
Bonner Alba 1994.

Evening approaches, and I go out onto the quarterdeck. Meet now the sea for the first time. During the entire journey, I will never tire of studying the endless variation that it discloses. Now: a shimmering surface of silver, a childhood memory of molten lead before it hardened into toy soldiers. The sea: immense, the colour of ink. Five large waves break in the far distance, barely visible, like pale white froth.

Sky and sea seem to be both of an equal magnitude. The purity of the elements: air meets water. The clouds, heavy and dark, float slowly over a deep blue sky, shafts of moonlight revealing patches of the slow, powerful movement of the waves. The clouds part, the moon shines like a burning ball of silver and instantly an autostrada of white sparkling light appears, illuminating the black mass of the waters. For a few brief moments the sea seems to be airy, almost unattached, until the moon disappears behind the clouds, and the sea again plunges into sombre gloom, rolling away towards the horizon, towards Africa: somewhere over there lies Namibia, probably the Skeleton Coast, famed for its wrecks and elephant graveyards.

The sea is now impenetrable, massive, like sluggish flowing tar.

Through the round porthole an orange coloured evening sky can be seen, and black, heavy clouds march over the sea, which now seems to possess a greater density, viscous as oil. A ship is seen in the distance. For the first time we have company. Another light in the night suddenly makes us aware of our own vulnerability.

Woken up in the middle of the night by the soft sighing sound of the shift of the helm. The ship changes course somewhere out in the blue-black.

Early in the morning I see a group of flying fish low over the surface of the water, remind me of clockwork toys.

The sea seems now to be leaden grey. An endless variation of subtlety, of shade, of change. The foam seems to have a turquoise, almost marbled surface, and it looks as if the ship has left a pale green garden path in its wake.

The sky is pastel blue, full of clouds like small puffs of smoke; heat haze.

Extract from "The last island" by Kristian Petri, published by Bonnier Alba 1994.

Göteborgs Sjöfartsmuseum 1996-97

Göteborgs Sjöfartsmuseum 1996-97

The Maritime Museum, Gothenburg 1996-97

En av vattnets märkigheter är ju att dess volym håller sig konstant genom tidsåldrarna. Havet kan ändra profilen och djup, oceanviken kan vidgas och försvinna, men vattenmängden förblir densamma. I dag fyller nittiosju procent av allt vatten planetens grunda skålar som saltmättat hav. Bara tre procent är färskvatten, och därav är tre fjärde delar blockerade i polärer och glaciärer. Av det som återstår - mindre än en procent - finns det mestet som grundvatten i markens ådror och hålor, endast en mindre del i floder (som annars fyllt sig med sin försande mäktighet) och i sjöar (som du stundom upplevt som innanhav). Bara tre hundratusendelar rör sig som ånga i atmosfären.

Där landet slutar dånar bränningen in mot kontinentalbranten med all den kraft den samlat över djupa vatten.

Vägor är rytm. De må vara stora eller små, så finns alltid en bestämd distans mellan topparna - en våglängd som för ljus och ljud. En storm behöver stora viddar för att blåsa upp en sjö med en kabellängd mellan kammarna. Det finns också en rytm i rytmien. Får man tro vågforskaras tabeller bör var trettionde våg vara dubbelt så hög som de övriga, var tusende tre gånger så hög och var trehundradetusende fyra gånger så hög.

I det trånga passet vid Gibraltar, där atlant- och medelhavsvatten strömmar mot varandra med olika hastighet kan undervattenvägor på hundraemtio meters höjd pressas upp. När man står vid denna sprakke mellan Afrika och Europa, där Atlanten knuffas mot vatten från den oceanficka som i klassisk tid betraktades som Mittens hav, upplever man på ett naturligt sätt en av dessa dramatiska förändringar som forskningen nyligen avslöjat: hur en landbarriär för bara sex miljoner år sedan stängt sundet och snört av Medelhavet, så att dess vatten avdunstat och kvarlämnat en tretusen meter djup landsänka med döda sjöar, döda dalar och kilometerdjupa ökenlager av salt, och hur barriären sedan bändes upp ett par miljoner år senare så att Atlanten i ett vattenfall hundra gånger större än Niagara störtade in och fyllde graven - i så sen tid att människoliknande varelser redan börjat röra sig i en dal lite längre söderöver.

Allt bildar ett sammanhängande helt, där inget är början och inget är slut.

Ur Rolf Edbergs Droppar av vatten, droppar av dr, Norstedts Faktapocket 1984.

En af vandets mærkvaerdigheder, er at dets volum holder sig konstant gennem tiderne. Havet kan forandre profil og havdybde, havbugter kan udvides og forsvinde, men vandmængden forbli ver altid den samme. Idag udfylder syvoghalvfems procent af alt vand planetens lavere liggende dele med saltmættet hav. Kun tre procent er ferskvand og deraf er tre fjerede blokeret i polærer og gletscher. Af det tilbageværende - mindre end en procent - forekommer det mestet som grundvand i Jordens vandårer og hulheder. Kun en mindre del forekommer i floder (der ellers har fyldt sig med sin fossende mægtighed) og i søer (som du til tider kan have oplevet som et indhav). Kun tre hundrede tusindede bevæger sig som damp i atmosfæren.

Der hvor landet ophører, dånar brænningen ind mod kontinentalstranden med al den kraft, der er samlet hen over de dybe vande.

Bolger er rytm. Selv om de er store eller små, så er der altid en given afstand mellem toppene - en belgelængde som for lys og lyd. En storm kræver store afstande for kunne blæse seen op, så der bliver en kabellængde mellem bolgekammene. Der findes også en rytm i rytmien. Hvis man skulle tro bolgeforskeres tabeller bør hver trettende bolge være dobbelt så høj som de øvrige, hver tusende bolge tre gange så høj og hver trehundredetusinde fire gange så høj.

I den trænge passage ved Gibraltar, hvor Atlantens og Middelhavets vand møder hinanden med forskellig hastighed, kan undervandsbolger på ethundredeoghalvtreds meters højde presses op. Når man står ved denne sprakke mellem Afrika og Europa, hvor Atlantens vand mases op mod vand fra den oceanarm, der i klassisk tid blev betragtet som Mittens hav, så oplever man på naturlig måde en af disse dramatiske forandringer som forskningen for nylig har afsløret: For kun 6 millioner år siden lukkedes indgangen til Middelhavet med en landbarriere, således at Middelhavets vand afdunstede og dannede en tre tusinde meter dyb landsænkning med døde søer, døde dale og kilometerdybe erkenlag af salt. Et par millioner år senere blev barriären brutt igennem, sådan at Atlanten i et vandfald hundre gange større end Niagara styrte ind og fyldte graven - i så sen en tidsalder, at menneskelignende væsner allerede var i aktivitet i en dal lidt længere sydpå.

Alt danner et sammenhængende hele, hvor intet er begyndelse og intet er slutning.

Uddrag af Rolf Edberg: Droppar av vatten, droppar av dr, Norstedts faktapocket 1984.

One of the most remarkable characteristics of water is that it retains a constant volume down the ages, and while the contour and the depth of the Sea may change, bays expand or shrink, the amount of water remains the same. Ninety percent of all the shallow depressions on our planet are filled with salt water and only three percent with fresh water, three-quarters of which are locked in glaciers and polar ice. The less than one percent which remains is mostly found in the water table, in underground streams and cavities, and only a smaller part in the mighty flow of rivers or in those lakes which at times can almost seem to constitute inner seas in themselves. Only three hundred thousand parts of the whole are found as vapour in the atmosphere.

Where land ends, breakers thunder against the continental shelf with all the cumulative force amassed from the depths of the ocean.

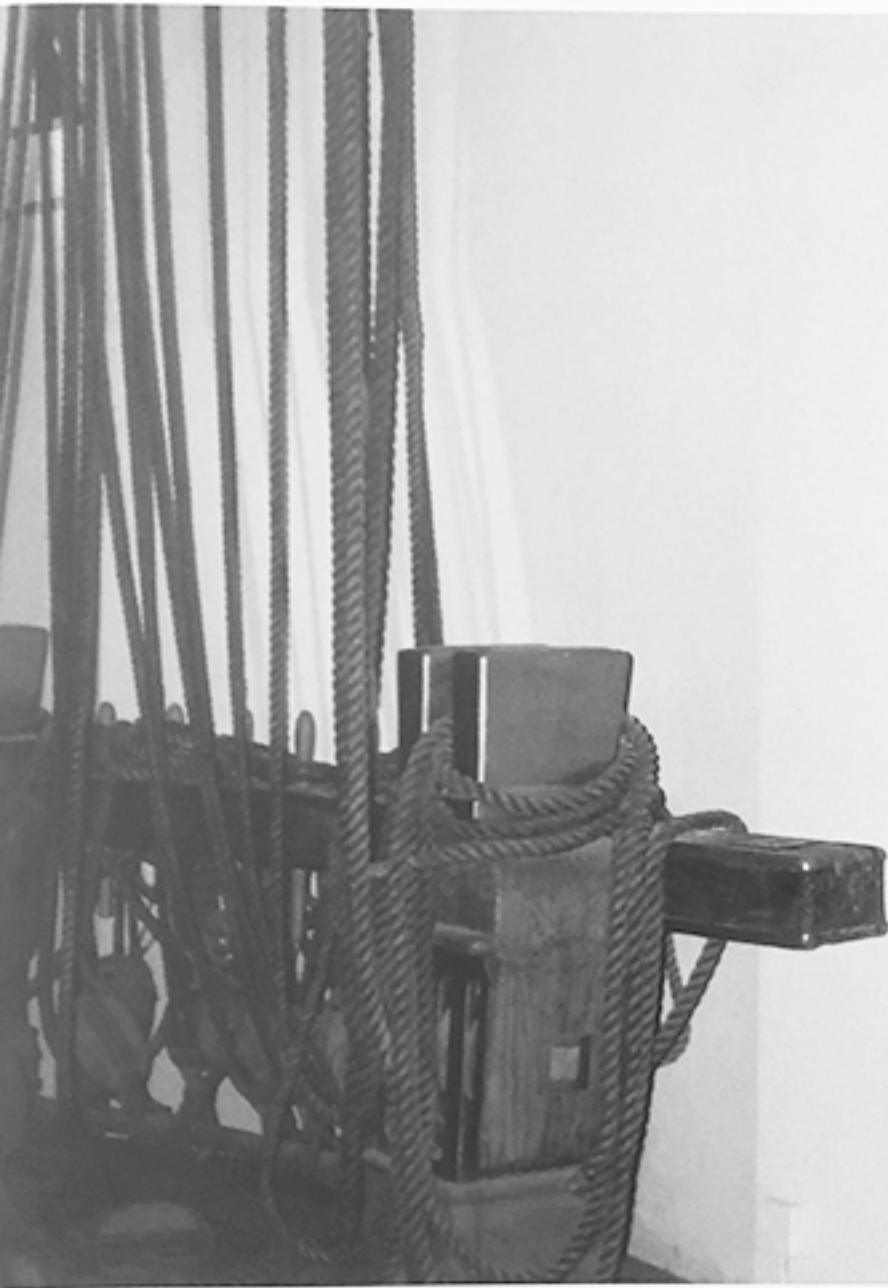
Water is rhythm. Waves may be large or small, but there is always a defined distance between the crests, rather like the wavelengths for light or sound. Extensive open spaces are needed for a storm with winds strong enough to create seas where the distance between the crests measure a cable in length, but there is also a rhythm within a rhythm, for if one is to believe the wave tables compiled by scientists, every thirteenth wave ought to be twice the height, and every thousandth wave four times the height, above the mean.

In the narrow Straits of Gibraltar, where the waters of the Atlantic and the Mediterranean rush at different speeds towards each other, underwater waves of up to a hundred and fifty metres in height can build up. When one stands at this divide between Africa and Europe with the Atlantic buffering the pocket of water which in classical antiquity was known as the Middle Sea, it is possible to see experience in a quite unaffected and natural way the results of one of these dramatic changes recently disclosed by scientists, for this is the place where for no more than six million years ago, dry land had closed the Straits. The Mediterranean was thus strangled whereupon its waters evaporated, leaving a three thousand deep depression with dead lakes, empty valleys and deserts covered with kilometer-deep layers of salt. Two million years later the barrier had been prised open so that the Atlantic, in a waterfall hundreds of times greater than the Niagara Falls, surged through the opening, filling the low-lying land area. All this occurred at such a late period of pre-history, that in a valley to the south humanoids had already begun to appear.

All generate an integrated whole, in which there is no beginning or any end.

Extract from Droppar av vatten, droppar av dr, by Rolf Edberg, Nordstedt's faktapocket 1984.

Sjöhistoriska Museet, Stockholm 1996

Sjöhistoriska Museet, Stockholm 1996

The Maritime Museum, Stockholm 1996

Med god fart plöjde Dunstaffnage genom vågorna över den vintergrå Nordatlanten med alla segel satta. Den friska vinden susade genom riggen och åstadkom ett muntert oväsen. Fram och tillbaka över halvdäck gick jag och betraktade oroligt den knäckta stormasten. Slutligen kallade jag på MacLeod och skickade honom till väders för att kontrollera surringarna.

Vinden hade plötsligt mojnat. Mörka moln hopades i väster och innan jag gick ner vid fyra glas, lades Dunstaffnage dikt för styrbords halsar, kurs västsydväst, under fyra märssegel, fock, förr- och storstagsegel, inre klyvar, mesanstagsegel och mesan. Vinden var hård och sjön krabb och alla tecken tydde på att det var dåligt väder i anfångande. Jag gav order till Larkin att kalla på mig om vinden ökade och kaptenen inte visade sig.

Vinden hade gått på västnordväst och ökat, med häftiga byar av stormstyrka. Hon kunde bara styra nord och låg över i en farlig vinkel. Det var hög tid att minska segel och jag kallade ut alla man. Därefter vände vi skutan och lade henne för styrbords halsar, kurs sydväst till väst.

Halvtannat dygn förflytt under relativt lugn. Dunstaffnage var hårt pressad och vid midnatt den nionde mars måste vi lägga henne bi för en hård nordvästlig storm med snö- och hagelbyar. Det svikande stora undermärsseglet hade blåst i trånor och allt som allt var det nu bara en liten duk i styrbords mesanrigg som var satt. Det var ovanligt kallt. Skummet frös till is i riggen.

Det var beckmörkt. Stormen, som stundtals gränsade till orkan, tjudede i takkel och tåg. Tunga sjöar slog mot skrovet och gick emellanåt in över relingen midskepps och kom huvuddäck att likna ett ofantligt badkar, ställt på kant i trettio graders vinkel.

Vinden hade avtagit betydligt och jag upptäckte en liten, liten klar strimma under den mörka himlen i sydväst. Jag beslöt mig för att vi skulle sätta segel på skeppet igen.

Utdrag ur en berättelse om tremastbarken Dunstaffnage av Sigfrid N. Wessberg, Longitud nr 27.

Med god fart pløjede Dunstaffnage gennem den grå Nordatlant med alle sejl satte. Den friske vind susede i riggen og frembragte en munter hvinen. Jeg gik frem og tilbage over halvdæk og betragtede uroligt den knækkede stormast. Til slut kaldte jeg på MacLeod og sendte ham til vejrs for at kontrollere surringerne.

Vinden var pludselig aftaget. Mørke skyer opnød sig i vest og ved fire glas, før jeg gik ned, lagdes Dunstaffnage tæt til styrbords halse, med kurs vest-sydvæst, under fire mærsejle, fok, for- og storstagsegel, inre klyver, mesanstagsegel og mesan. Vinden var hård, seen var krap og alle tegn tydede på, at der var dårligt vejr i vente. Jeg gav ordre til Larkin om at kalde på mig, hvis vindstyrken øgede og kaptenen ikke viste sig.

Vinden var gået over i vestnordvest og øget med heftige byger af stormstyrke. Den kunne kun styre mod nord og kom over i en farlig vinkel. Det var på høje tid at mindske sejl og jeg kaldte alle mand ud. Derefter vendte vi skuden og lagde den for styrbords halse med kurs sydvest til vest.

Halvandet døgn henled under relativ ro. Dunstaffnage var hårdt presset og ved midnat den niende marts blev vi tvunget til at lægge skuden bi for en hård nordvestlig storm med sne og haglbyer. Det skærede store undermærsegel var blæst i lasser og alt i alt var det nu kun et lille sejl i styrbords mesanrigg, der var sat. Det var ualmindeligt koldt og skummet frøs til is i riggen.

Det var kulmerkt. Stormen, der tidvis grænsede til orkan, tjudede i takkel og tåg. Tunge saer slog mod skroget og kom en gang imellem ind over relingen midskepps, hvilket fik hoveddækket til at ligne et enormt badekar, stillet op på kant i 30 graders vinkel.

Vinden havde aftaget betydeligt og jeg opdagde en lille klar stribe under den mørke himmel i sydvæst. Jeg besluttede mig for at vi igen skulle sætte sejl på skibet.

Uddrag af en beretning om den tremastede bark Dunstaffnage af Sigfrid N. Wessberg, Longitud nr 27.

Under full sail, and at a good clip, the "Dunstaffnage" ploughed her way through the waves of the winter grey North Atlantic, and the fresh wind which whistled through the rigging provided a cheerful racket in the background. I paced to and fro on the quarterdeck, looking anxiously at the fractured mainmast, until I finally called MacLeod and sent him aloft to check the lashings.

The wind had suddenly abated, but dark clouds were piling up in the west, and before I went below at four bells, I kept the "Dunstaffnage" close hauled hard on the starboard tack, course west-southwest, under double topsails, fore-course, fore staysails, inner jib, mizzen staysail and spanker. There was a strong wind blowing, and a choppy sea running, and all the evidence indicated that dirty weather was on the way. I ordered Larkin to call me if the wind increased and the Captain did not put in an appearance.

The wind had veered to west-northwest and increased, with violent gale force gusts. She could only be held on a northerly course, and was heeling over at a dangerous angle. It was high time to reduce sail, so I gave the order for "all hands on deck", after which we went about and lay her on the starboard tack, course southwest to west.

The following night and the next day was relatively quiet, but the "Dunstaffnage" was sorely pressed, and at midnight on the ninth of March we had to heave to before a hard northwesterly gale with squalls of hail and snow. The main lower topsail had finally given way and was blown to shreds, and in all there was only a small sail on the starboard mizzen mast which was set. It was unusually cold, and the spray froze to ice in the rigging.

It was pitch-black, and the storm, which off and on reached hurricane force, shrieked through the rigging. Heavy seas battered the hull, at times washing over the midships gunnel, and the main deck began to look like an enormous bath tub which had been tilted on its side at an angle of thirty degrees.

The wind had abated considerably, and below the heavy skies I detected a tiny, tiny clear streak of light to the southwest. I decided then that we could now put on sail again.

From a voyage on the three-masted barque Dunstaffnage, narrated by Sigfrid N. Wessberg, published in issue no. 27 of the magazine Longitude.

Bränningen. Vågen når stranden

Vågen med orbitalrörelse av normal typ, som kommer in från djupare vatten, förändras när den når uppgrundningszonen och röner påverkan av botten. Detta börjar ske mer påtagligt, då bottendjupet blir mindre än halva våglängden. Så småningom ökar våghöjden. Vågen bryter och *bränning* bildas genom att vattnet i vågkrönen rör sig fortare än vågen. Så förs vattnet vidare fram mot strandlinjen som *surf*. Orbitalrörelsen är helt utflackad och vattnet strömmar framåt i ytan.

Slutligen når surfen själva stranden. Rörelseenergin i vågen skjuter vattenmassan framåt och uppåt efter stranden. Turbulensen är intensiv. Vattnet når sin högsta punkt (strandsvallen). Rörelseenergin är omvandlad i potentiell energi. Vattnet strömmar tillbaka.

Ur Jordytan av Karl Erik Bergsten, Liberläromedel 1976.

Brændingen. Bølgen når stranden

Bølgen med orbitalbevægelse af normal type, der kommer ind fra dybere vand, forandres når den når opgrundingszonen og bliver påvirket af bunden. Dette indtræffer mere tydeligt når bunddybet er mindre end den halve bølgelængde. Gradvist foregøes bølgehøjden. Bølgen bryder og *brænding* dannes ved at vandet i bølgens top bevæger sig hurtigere end bølgen. Derefter føres vandet videre frem mod strandlinien som *surf*.

Orbitalbevægelsen er helt udfladt og vandet strømmer fremad i overfladen. Til slut når "surfen" selve stranden. Bevægelsesenergien i bølgen skubber vandmassen fremad og opad på stranden. Turbolensen er intensiv. Vandet når sit højeste punkt. Bevægelsesenergien er forvandlet til potentiel energi. Vandet strømmer tilbage.

Uddrag fra Karl Erik Bergsten: Ur Jordytan, Liberläromedel 1976.

The Breakers. The waves reach the shore

The wave, following a normal orbital path, which rolls in from deeper waters, changes when it reaches the point where it comes under the influence of the sea bed. This effect begins to be more apparent when the depth to the sea bed is less than half the length of the wave, and the height of the wave gradually increases. The wave then *breaks*, and as the water on the crest moves faster than the wave itself, breakers are formed, after which the water finally surges towards the shore as *surf*.

The orbital movement has by now completely ceased, and water rushes forward close to, and on the surface, before the surf at last arrives at the beach. The residual energy and movement in the wave, power the mass of water forwards and up onto the beach, and the turbulence is intensive until the water reaches the limit of its surge. Movement and energy are now converted into potential energy, and the water streams back.

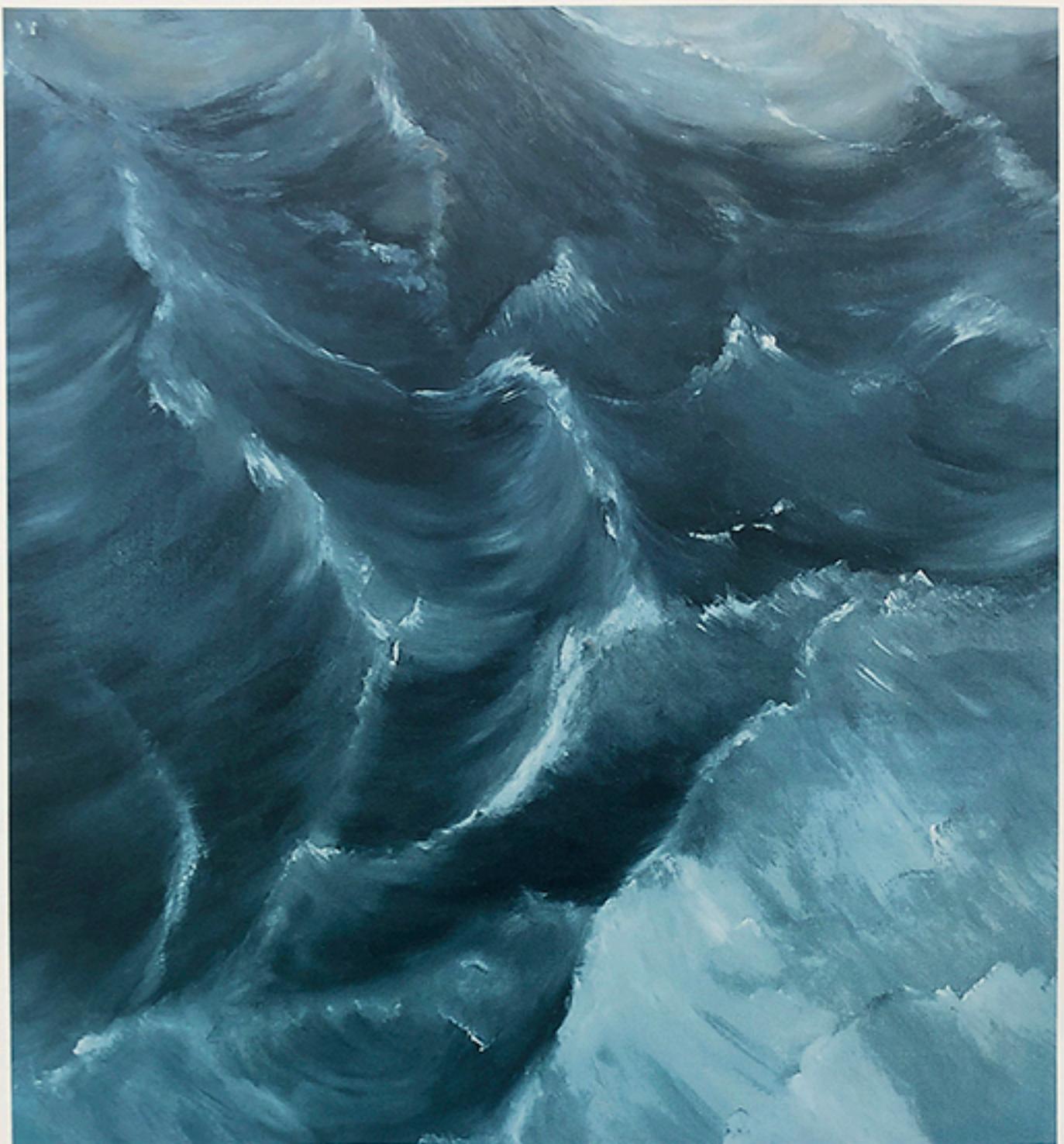
Extract from Jordytan, the Surface of the Earth, by Karl Erik Bergsten, published by Liberläromedel 1976.

En scen, drama (skräck), av Ann Frössén, grupp A, förlig bild, i november 1997.

En scen ur en tänkt spelfilm, med titeln SKA VI LEKA VATTENFALL?

Utomhus, exteriör, dagtid: En promenadväg vid vattnet, en trädrygga som är hal och blänker av duggregn. Det är gråmulet och blåser så molnen rör sig snabbt över himlen. Alternativt inomhus, interiör: En hal, blank trappa i ett trapphus med svag belysning. Personerna är Anna och Georg som är syskon. Båda spelas av vuxna. Samma rädsor och konflikter är kvar sedan barndomen.

GEORG
Varför är du så rädd för vattnet?
Är du rädd för att trilla i?

ANNA
Ja...

Georg knuffar till Anna på axeln.

Anna
(upprörd)
Varför gör du så?

Georg
Tänkte bara se om du är rädd för vattnet.

Anna
(darrig, rädd röst)
Nej, jag är inte rädd.

Anna börjar gå från bryggan. Alternativt trappan.

Georg
Var ska du gå?
Du får tusen spänningar om du hoppar i vattnet.

Anna
Varför då, det är ju kallt.
Jag vill inte.

Georg knuffar Anna på axeln igen, lite hårdare.

Georg
Fan, Anna, vill du inte leka vattenfall som vi gjorde som barn?

Georg knuffar Anna igen.

Anna
Neee!

Georg
Jag ville bara kolla...

Anna halkar till och börjar gråta.

Anna
NEEE, JAG VILL INTE.

Anna springer skräckslagen, halkar, förbi Georg, upp till promenadvägen. Springer vidare. Springer.

Sjöhistoriska Museet, Stockholm 1996

Sehistoriska Museet, Stockholm 1996

The Maritime Museum, Stockholm 1996

Det är omöjligt för havet att inte välna sig i vågor. I varje stund är miljarder och åter miljarder vågor riktade mot någon destination. Någonstans på klotet blåser alltid en vind.

Ur Rolf Edbergs Droppar av vatten, droppar av dr, Norstedts faktaPocket 1984

Det er umuligt for havet ikke at danne bølger. I hvert øjeblick er milliarder og efter milliarder af bølger på vej mod et bestemt sted. Et eller andet sted blæser der altid en vind.

Uddrag af Rolf Edbergs: Droppar av vatten, droppar av dr, Norstedts faktaPocket 1984

It is impossible for the sea not to form itself into waves, and at any given moment millions upon millions of waves rush towards their journey's end. Somewhere on the planet, the wind is always blowing.

Extract from Droppar av vatten, droppar av dr, by Rolf Edberg, Norstedt's faktaPocket 1984

A scene, drama (fear), by Ann Frössén, group A, a picture with movement, in november 1997.

A scene from a envisaged feature film, entitled SHALL WE PLAY WATERFALLS?

Outside, exterior, daytime: A path near the water, a landing-stage of wood which is slippery, shining from the drizzle. The sky is grey and overcast, and the fresh wind makes the clouds scud quickly across the sky. Alternatively: Inside, interior: A slippery flight of stairs, in a dimly lit stairwell. The *dramatis personae* are Anna and Georg who are brother and sister. Both are played by adults, and the childhood fears and conflicts between these two are still unresolved.

GEORG

Why are you so frightened of water?
Are you afraid of falling in?

ANNA

Yes...

Georg shoves Anna's shoulder.

Anna

(agitated)
Why are you doing that?

Georg

Just thought that I would see if you are afraid of the water.

Anna

(in a shaky, frightened voice)
No, I'm not frightened.

Anna begins to walk off the landing-stage, alternatively down the stairs.

Georg

Where are you going?
I'll give you a thousand kroner if you jump in.

Anna

Why should I? It's cold. I don't want to.
I don't want to.

Georg gives Anna's shoulder a somewhat harder shove.

Georg

Blast, Anna, don't you want to play waterfalls like we did when we were children?

Georg shoves Anna again.

Anna

Noooo!

Georg

I just wanted to see...

Anna slips and begins to cry.

Anna

NOOOO, I DON'T WANT TO.

Anna runs, terrified, past Georg, she slips but continues up towards the path. Keeps running. Runs.

■ MARE ANIMAE - har varit i ständig förändring sedan 1993

Galleri Vaal	Tallinn	september-oktober 1993
Lettlands Museum för Utländsk Konst	Riga	april-maj 1995
Polens Sjöfarts- och Marinmuseum	Gdansk	maj-augusti 1995
Sjöhistoriska Museet	Stockholm	april-juni 1996
Galleri Grå	Stockholm	maj-juni 1996
Sjöfartsmuseet	Rostock	juni-september 1996
Svenska Sjömanskyrkan	Hamburg	september-oktober 1996
Göteborgs Sjöfartsmuseum	Göteborg	november 1996-mars 1997
Vänermuseet	Lidköping	maj-september 1997
Malmö Sjöfartsmuseum	Malmö	december 1997-mars 1998
Marinmuseum	Karlskrona	mars-juni 1998
Orlogsmuseet	Köpenhamn	juni-augusti 1998

■ MARE ANIMAE - har været under stadig forandring siden 1993

Galleri Vaal	Tallin	september-oktober 1993
Letlands Museum for Udenlandsk Kunst	Riga	april-maj 1995
Polens centrale Søfartsmuseum	Gdansk	maj-august 1995
Søhistoriska Museet	Stockholm	april-juni 1996
Galleri Grå	Stockholm	maj-juni 1996
Søfartsmuseet	Rostock	juni-september 1996
Svenska Sjömanskyrkan	Hamburg	september-oktober 1996
Göteborgs Søfartsmuseum	Göteborg	november 1996-marts 1997
Vänermuseet	Lidköping	maj-september 1997
Malmö Søfartsmuseum	Malmö	december 1997-marts 1998
Marinmuseum	Karlskrona	marts-juni 1998
Orlogsmuseet	København	juni-august 1998

■ MARE ANIMAE - has been in constant transformation since 1993

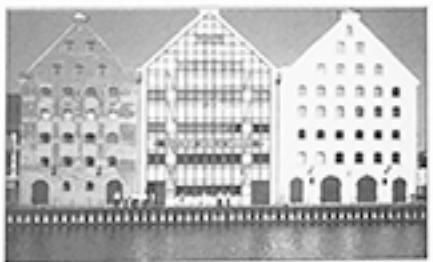
The Vaal Gallery	Tallinn	September-October 1993
The Latvian Museum of Foreign Art	Riga	April-May 1995
The Polish Maritime Museum	Gdansk	May-August 1995
The Maritime Museum	Stockholm	April-June 1996
The Grey Gallery	Stockholm	May-June 1996
The Maritime Museum	Rostock	June-September 1996
The Swedish Seaman's Church	Hamburg	September-October 1996
The Maritime Museum Gothenburg	Gothenburg	November 1996-March 1997
The Lake Vänern Museum	Lidköping	May-September 1997
The Science and Technology Maritime Museum	Malmö	December 1997-March 1998
The Naval Museum	Karlskrona	March-June 1998
The Naval Museum	Copenhagen	June-August 1998

Tallinn, Estonia

Riga, Latvia

Gdańsk, Poland

Stockholm, Sweden

Stockholm, Sweden

Rostock, Germany

Hamburg, Germany

Gothenburg, Sweden

Lidköping, Sweden

Malmö, Sweden

Karlskrona, Sweden

Copenhagen, Denmark

ANN FRÖSSÉN, född 1953 i Stockholm/born in 1953 in Stockholm

Utbildning/Education

- 1997 Videoproduktion, Folkuniversitetet Stockholm/Video Production, Folkuniversitetet, Stockholm
1996 Data för bildkonstnärer, Konstfack, Stockholm/Computer Graphics, College of Art, Crafts and Design, Stockholm
1995 Ny bildteknik för konstnärer, MacMeckarna, Stockholm/Computer Graphic School, Stockholm
1986-87 Konstakademien, Warszawa/Academy of Fine Arts, Warsaw
1981-86 Måleri och teckning för Bo Sydow vid TBV:s målarskola, Stockholm/Painting and drawing,
Bo Sydow, The TBV School of Art, Stockholm
1981-82 Provtid på Calle Flygares Teaterskola och scenframställning på Dramatiska Institutet/Trial period at the Calle Flygare
School for the Theatre and studies in stage performance at the College of Film, Television, Radio and Theatre, Stockholm
1980 Måleri/Painting, Les Ateliers de Francis Harburger, La Grande Chaumière, Paris
1973-74 Ecoles Chambre Syndicale de la Haute Couture Parisienne, Paris
1968-70 Aftonskolan Konstfack, Stockholm/Evening school, College of Arts, Crafts and Design, Stockholm

Separatutställningar/Solo Exhibitions

- 1993-98 *Mare Animae vandringsutställning/Travelling Exhibition i länder kring Östersjön/In the Baltic Sea area*
1995 *Seascapes Kruttornet*, Vaxholms Fästnings Museum/The Vaxholm Fortress Museum, Vaxholm
1994 *Palustre Saltsjöateljén Grünwaldsvillan*, Saltsjöbaden, Stockholm
1991 *Antiquea Winston Håkanson NK Nordiska Kompaniet/NK Department Store*, Stockholm
1990 *Polska Institutet/The Polish Institute*, Stockholm
1989 *Saltsjöateljén Grünwaldsvillan*, Saltsjöbaden, Stockholm
1988 *Södra Latin Gymnasium/The Södra Latin High School*, Stockholm
1988 *Gula Ängelholms Hantverksmuseum tillsammans med Katarina Frostenson/Yellow at the Crafts Museum*,
Ängelholm, Sweden, together with the poet Katarina Frostenson

Samlingsutställningar/Group Exhibitions

- 1996 *Die Farbe Blau als kulturelle brücke Landeshaus*, Kiel och/and Ostsee-Akademie Travemünde, Tyskland/Germany
1995 *Mediasurfing Kulturhuset*/The Cultural Centre, Stockholm
1993 *Exponera Utställningslokal/Exponera Exhibition Hall*, Stockholm
1993 *Medlemsutställning, Svenska Konstnärernas Förening, Konstnärshuset/Members Exhibition, Swedish Artists'*
Association Stockholm
1992 *Stockholm Art Fair*, Galleri Diana/Diana gallery
1990 *Vårsalongen Liljevalchs Konsthall/The Annual Spring Exhibition*, Liljevalchs Art Gallery, Stockholm
1989 *Abstrakta Expressionister* Galleri Elisabeth Lagercrantz, Ängelholm, Sweden

Scenografier och kostymer/Stage Set Designs and Costumes

- 1987 *Interiör av Maurice Meaterlinck, teaterpjäs/theatre play*, regi/director Jean Claude Arnault, Arnaultensemblen, Stockholm
1986 *Regissören spelfilm/Feature film*, manus och regi/Director Pierre Stahre, Sveriges Television
1981 *Kostymerna utställda, Strindbergsfestivalen, Kulturhuset/Costumes exhibited, Strindberg Festival at the Cultural Centre*,
Stockholm
1981 *Fadren/The Father* August Strindberg, opera, regi/Director Jean Claude Arnault, Arnaultensemblen, Stockholm
1980 *Trettondagsafton/Twelfth Night* William Shakespeare, teaterpjäs/Theatre play assistant/Assistant, Théâtre Odéon, Paris,
regi/Director Ingmar Bergman
1977 *Semele* Georg Friedrich Händel, opera regi/Director Jean Claude Arnault, Musikdramatiska Ensemblen, Sollentuna, Stockholm

Övrigt/Miscellaneous

- 1997 Kursledare i akvarellmåleri, Konstskolan i Stockholm/Teaching in Watercolour painting, at the International Art School,
Stockholm
1996 Idé och genomförande av *Tre dagar* ett tredagars program om museipedagogik för intendenter från Tyskland, Polen
och Baltikum, i samarbete med Sjöhistoriska museet/Original concept for, and realization of, *Three Days*, a three day
programme of pedagogics for Museum curators from Germany, Poland and the Baltic States in collaboration with the
Maritime Museum, Stockholm
1995 *Multimedia Happening AF Kultur Media och Marknads & Media Akademien*, femton konstnärer produktion av CD-rom/
fifteen artists CD-rom production, Stockholm
1978 Research i kostymhistoria på Londons teatrar på uppdrag av kostymchef Conny Eriksson, Kungliga Dramatiska Teatern/
Appointed by Conny Eriksson, Curator of costumes at The Royal Dramatic Theatre, Stockholm, to undertake research into
the history of costume in the London theatre
1977-79 Studiecirkeledare i scenkostym/Teaching in theatre costume, Sveriges Kyrkliga Studieförbund, Svenska Artist och
Musikerskolan och/and Studiefrämjandet, Stockholm
1975-79 Egen affär för scenkläder/Own business for Stage Costumes, Stockholm
1975 Praktik hos Wanja Djanaileff NK Designgrupp/Trainee at Nordiska Kompaniet Design group, Stockholm

TACK TILL / TAK TIL / MANY THANKS TO

Eha Komissarov, Estlands Konstmuseum, Tallinn/The Estonian Museum of Art, Tallinn

Hans Lepp, Svenska Ambassaden i Tallinn/The Embassy of Sweden, Tallinn

Reet Varblane, Tallinn

Nordiska Informationskontoret i Tallinn/The Nordic Council Information Office, Tallinn

Eva Emnéus, Svenska Ambassaden i Riga/The Embassy of Sweden, Riga

Gundega Cebere, Lettlands Kulturministerium, Riga/The Latvian Ministry of Culture, Riga

Baltic Express Line Sweden AB

Beata Jaworowska, The Baltic Cultural Centre

Mika Larsson, Svenska Ambassaden i Warszawa/The Embassy of Sweden, Warsaw

Bo Sylvan, Kungl. Akademien för De Fria Konsterna/The Royal Academy of Fine Arts, Stockholm

Deutsche Fährgesellschaft Ostsee GmbH, DFO

Bengt Jönsson, Föreningssparbanken

Svenska Institutet/The Swedish Institute

Polferries

MacMeckarna, Stockholm

Peter Dahl, Stockholm

Helene Garphage, Stockholm

Per Myrehed, Stockholm

Alexander Taube, Stockholm

ORLOGSMUSEET
ROYAL DANISH NAVAL MUSEUM

MARINMUSEUM
THE NAVAL MUSEUM KARLSKRONA